ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΠΕΜΠΤΗ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2004

Διδαγμένο κείμενο
Θουκυδίδη *Περικλέους Ἐπιτάφιος* (42)

«Δι’ ὃ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ’ οἷς νῦν λέγω φανερὰν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρός ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα καὶ τελευταία βεβαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τἆλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο. τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἐβουλήθησαν μετ’ αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὁρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι».

Α. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα: **«Δι’ ὃ δὴ καὶ ἐμήκυνα ... καταστροφή».**

Μονάδες 10

Β. *Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:*

Β1. «καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα·»
Σε τι ακριβώς συνίσταται η απόκλιση του Επιταφίου λόγου του Περικλή από έναν τυπικό επιτάφιο της εποχής του;

Μονάδες 10

Β2. «Λόγοι-έργα»: Να σχολιάσετε τη σχέση «λόγων-έργων», την οποία διατυπώνει στο κείμενο ο Περικλής.

Μονάδες 10

Β3. «Πλοῦτος-πενία». Πώς συλλαμβάνει ο Περικλής τη σχέση ανθρώπων και πλούτου, στην περίπτωση των πεσόντων, στο απόσπασμα **«τῶνδε δὲ ... ἐποιήσατο»,** και με ποια στοιχεία τη συμπληρώνει στο από μετάφραση απόσπασμα του κεφαλαίου 43 (που παρατίθεται παρακάτω), για την περίπτωση των ζωντανών;

Θουκυδίδη *Περικλέους Επιτάφιος* (43)

[...] Εσείς λοιπόν να έχετε αυτούς εδώ πρότυπα και να θεωρήσετε θεμέλιο της ευτυχίας την ελευθερία και θεμέλιο της ελευθερίας τη δυνατή ψυχή· κι έτσι μη δειλιάζετε μπροστά στους κινδύνους της μάχης. Γιατί δεν έχουν σοβαρότερο λόγο ν' αψηφούν το θάνατο οι απόκληροι της ζωής, που δεν έχουν να ελπίζουν καλύτερες μέρες, αλλά εκείνοι που, στη ζωή που τους απομένει, υπάρχει φόβος να μεταβληθεί ριζικά η καλή τύχη τους· αυτοί, αν κάπου σκοντάψουν, έχουν να χάσουν περισσότερα από κάθε άλλον. Γιατί, για έναν άντρα με υψηλό φρόνημα, είναι πιο πικρή η εξαθλίωση που φέρνει η δειλία παρά ο θάνατος που

έρχεται χωρίς να τον νιώσει, σε στιγμή έξαρσης της δύναμής του και της κοινής ελπίδας.

Μονάδες 10

Β4. Ποιες οι διαφορές ανάμεσα στον Επιτάφιο του Περικλή και στις υπόλοιπες δημηγορίες του Θουκυδίδη;

Μονάδες 10

Β5. Να γράψετε στο τετράδιό σας ποιες από τις λέξεις του πρωτοτύπου κειμένου είναι ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω λέξεις:
αδίδακτος, ρήτορας, ευκοσμία, εμπρόθετος, φασματικός, ατελεύτητος, λεξιπενία, φυγόδικος, λήμμα, νόμισμα.

Μονάδες 10

Γ. Αδίδακτο κείμενο
Ξενοφῶντος *Ἀπομνημονεύματα* Α,6,14

(14) Ἐγὼ δ’ οὖν καὶ αὐτός, ὦ Ἀντιφῶν, ὥσπερ ἄλλος τις ἢ ἵππῳ ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ ὄρνιθι ἥδεται, οὕτω καὶ ἔτι μᾶλλον ἥδομαι φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ ἐάν τι ἔχω ἀγαθόν, διδάσκω, καὶ ἄλλοις συνίστημι παρ’ ὧν ἂν ἡγῶμαι ὠφελήσεσθαί τι αὐτοὺς εἰς ἀρετήν· καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, οὓς ἐκεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις γράψαντες, ἀνελίττων κοινῇ σὺν τοῖς φίλοις διέρχομαι, καὶ ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα· καὶ μέγα νομίζομεν κέρδος, ἐὰν ἀλλήλοις φίλοι γιγνώμεθα. Ἐμοὶ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντι ἐδόκει αὐτός τε μακάριος εἶναι καὶ τοὺς ἀκούοντας ἐπὶ καλοκἀγαθίαν ἄγειν.

ἀνελίττων=ξετυλίγοντας (το βιβλίο που είχε μορφή κυλίνδρου).

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.

Μονάδες 20

Γ2.α. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ὁρῶμεν : το ίδιο πρόσωπο στην ίδια έγκλιση και φωνή του αορίστου β′

γιγνώμεθα : το δεύτερο ενικό πρόσωπο προστακτικής αορίστου β′

ὠφελήσεσθαι : το απαρέμφατο παρακειμένου ενεργητικής φωνής

συνίστημι : το δεύτερο ενικό πρόσωπο οριστικής αορίστου της ίδιας φωνής και τη γενική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα της ίδιας φωνής.

Μονάδες 5

Γ2.β. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου:

ὄρνιθι : την αιτιατική ενικού

τι : τη δοτική πληθυντικού του ίδιου γένους

σοφῶν : την αιτιατική πληθυντικού θηλυκού γένους

μέγα : τα παραθετικά επιθέτου στο γένος, τον αριθμό και την πτώση που βρίσκεται

ταῦτα : τη γενική πληθυντικού θηλυκού γένους.

Μονάδες 5

Γ3.α. **«ἄν τι ὁρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα».**
Να αναγνωρίσετε τον υποθετικό λόγο και να τον μετατρέψετε σε υποθετικό λόγο του μη πραγματικού.

Μονάδες 4

Γ3.β. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τα παρακάτω:
φίλοις, εἰς ἀρετήν, ἀλλήλοις, φίλοι, ἀκούοντι, εἶναι.

Μονάδες 6